

О СПОМЕНИКУ ДЕСПОТУ СТЕФАНУ ЛАЗАРЕВИЋУ ИСПРЕД НАРОДНЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ И О НАГРАДИ „ЈУХОРСКОГ ОКА“

БОРЂЕ ПЕТКОВИЋ

Културолошки пројекат «Јухорско око», Параћин

Резиме: Изнети су подаци о споменику деспоту Стефану Лазаревићу испред Народне опсерваторије у Београду и његовој копији у Параћину. Приказана је и додела признања «Poeta Primus» Милану С. Димитријевићу.

Кључне речи: историја астрономије у Србији, споменик деспоту Стефану Лазаревићу, Милан С. Димитријевић

У суботу 21. априла 2012, у паузи 7. конференције „Развој астрономије код Срба“, Милан С. Димитријевић је добио признање Poeta primus „Јухорског ока“.

На инсистирање песника Ђорђа Петковића, учесника Конференције, награда је уручена испред, Народној опсерваторији оближњег, споменика св. Стефану Лазаревићу, деспоту и песнику. Од њега смо сазнали да се исти споменик овом владару „из ренесансних времена“ налази и у Параћину. За разлику од београдског, који је у бронзи, старији споменик у Параћину вајар Небојша Митрић је исклесав у мермеру. „Во времја оно“ могао је да буде назван само „Песник“. Сам Петковић који је радио на његовом откупу из Аранђеловца, био је јако изненађен када је реплику свог деспота видео и на Калемегдану.

Приликом предаје уникатне осликане мараме на свили из фонда Злате Живадиновић, сликарке и романијерке из Париза, Ђорђе Петковић је назвао Милана „човеком ренесансног духа“ и захвалио му на досадашњим „братским пријемима“. Диплому са признањем првог песника, М. С. Димитријевићу је уручио песник Радован Илић, такође из Параћина.

Културолошки пројекат „Јухорско око“ је неформално удужење које афирмише духовни живот и културне вредности подјухорских општина. Подсетимо да је Јухор планина са које се оком виде општине Јагодина, Рековац, Варварин, Параћин и Ђуприја.

Културолошки пројекат "Јухорско око"
Фонд Злате Живадиновић

А.Т.Шамерс (Чикаго):
Египатска музурст - 1988.

Злата Живадиновић (Париз):
Олувер - 2001.

ГЛАВНИ КООРДИНАТОР КП "ЈУХОРСКО ОКО"

ДОДЕЉУЈЕ

ДИПЛОМУ

Проф. Др Милану С. Димитријевићу

као доказ о добијеном ванредном
признању РОЕТА PRIMUS "Јухорског ока"
за допринос остваривању
културних активности у Подјухорју.

у Београду . 21. IV 2012.

З. Живадиновић
г. координатор КП "Јухорско око"

Оверава:
Председник КК "Мирко Баšевић"

Интересантно је да је изузетно шармантни и неспутани песник Ђорђе Петковић пристао да уђе у кавез својих „деконструисаних сонета са репом и акростихом у огледалу“. У поетском прилогу за седму Конференцију, песме је посветио следећим астрономима-песницима, учесницима прошле конференције: Милану С. Димитријевићу, Наташи Станић, Милчу Кирилову Цветкову и Рајчу Русеву-Рајсну из Бугарске и Евстратију Стратосу Теодосијуу из Грчке.

Милан Јеличић

ГОВОР ЂОРЂА ПЕТКОВИЋА ИСПРЕД НАРОДНЕ ОПСЕРВАТОРИЈЕ 21. АПРИЛА 2012

Уважена господо,

Учесници VII конференције “Развој астрономије код Срба“!

Налазимо се пред спомеником Деспоту Стефану Лазаревићу, Стефану Високом, првом српском владару чија је престоница био Београд. Овај витез реда змаја, владар и песник (*Слово љубве*), потоњи светац Српске православне цркве, представљен је овде у пуној пластици, у витешкој одори са књигом у руци. Са књигом га је, а не са мачем, видео у својој визији уметник арх. Небојша Митрић, са заједничком поруком потомству, да је победа у знању а не у мачу. На уму му је била Деспотова Ресавска преписивачка школа у Манасији. Ову нашу традиционалну конференцију схватам као одзив на поруку која са Споменика зрачи у пуном светлу.

Споменик је подигнут пре 30 година, откривен је 23. априла 1982. године, што значи, да је у дане нашег окупљања овде већ био у завршници постављања. Уметник је тим даровањем Београду обележио тридесету годишњицу свога уметничког рада. Уметникова жеља реализована је захваљујући разумевању, пошто је било и отпора, тадашњег градоначелника Београда, човека широке културе и племенитог срца, Живорада Ковачевића, с поносом истичемо, пореклом из Јагодине.

Имао сам част да упознам скулптора Небојшу Митрића. Били смо чланови комисије (жирија) за избор амблема града и општине Параћин, у години нашег јубилеја, 600 година првог помена Параћина у једној повељи Кнеза Лазара, чији је споменик подигнут четири године раније у Крушевцу, а аутор је Митрић. Била је то дакле 1975. година Наш сусрет је био у Сисевцу. Посао смо лако завршили, пошто су приспела само четири рада, тако да је било времена за разговор и неформално дружење. Пошто је са пуно жара и у више наврата помињао своју заокупљеност Деспотовим ликом, усудио сам се да му поменем своју младалачку заокупљеност акростихом, од чега сам у међувремену одустао, пошто сам прву књигу одмах после објављивања морао да повучем. Сећам се, охрабривао ме је да се тој идеји вратим, јер никада се на зна шта ће из тога произаћи. Добро је бити свој па макар и на погрешном путу! – његове су речи.

Чули смо се телефоном тек 1981. године. Мада је био доста конфузан, схватио сам да је незадовољан што Београд не жели да подигне споменик Деспоту, те мене моли да посредујем код парафинског руководства, да се његова скулптура „Песник“ (реплика Деспотовог споменика), која ће бити урађена у венчачком мермеру на манифестацији „Мермер и звуци“ у Аранђеловцу, откупи и постави у Параћину. Сложили смо се да у будућим разговорима на ову тему, не треба ни помињати да је у питању Деспот, већ говорити о витезу-песнику.

Обавио сам разговор са председником Скупштине и секретаром СИЗ-а културе, с којима сам био у добрим односима, повезао их са Александром Ђоновићем, директором поменуте Манифестације, он је тим поводом долазио у Параћин, све је обављено без икаквих проблема, јер је уз ову откупљено још неколико и оне су сада у парковском простору нашег града. Дакле ова скулптура („Песник“) и споменик поред кога смо, исто је дело, изведено у два материјала, овде у бронзи, тамо у мермеру. То питање је код мене било потиснуто све до 2006. године, када сам долазећи на нашу IV конференцију, угледао споменик и обрадовао му се. Тада сам добио погрешну информацију о времену постављања Споменика и то у једном свом тексту употребио, што сада исправљам.

Захваљујући господи професорима др Милану С. Димитријевићу и др. Николи Цветковићу, њиховом разумевању за моје деконструисане сонете с репом и акростихом у огледалу, ја сам данас овде по четврти пут. Они су омогућили да се овде чује глас десетак истраживача и песника из Поморавља, односно са духовног простора Подјухорја, на коме се реализује културолошки пројекат „Јухорско око“, чији сам ја један од иницијатора и главни координатор. Организујемо разноврсне културне активности у Подјухорју и шире, а најширу афирмацију је стекла Књижевна колонија код Манастира Светог Николе у Својнову, више пута нам је гост био и др. Цветковић. Његова подршка, нарочито на старту, нам је пуно значила, те смо Педагошком факултету доделили Велико признање „Јухорско око“, поводом стогодишњег учитељског образовања у Јагодини, а нешто касније, њиховом професору др. Николи Цветковићу, на научном скупу посвећеном његовом животу и делу, уручено му је Ванредно признање *Poeta primus* „Јухорског ока“ из Фонда Злате Живадиновић.

Желимо данас да се захвалимо, не само ја, ја то само реализујем у име оних истраживача и песника који су у протеклих седам сусрета овде били, организатору скупова и уреднику, др. Милану С. Димитријевићу. У њему сам срео правога савременог човека ренесансног духа, видео сам код њега изузетну радну енергију, завидну снагу воље, знатижељу и проницљивост правога научника, машту песника, све то и још много више. За многе од нас, па и мене лично, наћи се у оваквом друштву, упознати Милана С. Димитријевића, наћи се у зборнику радова који Он уређује, све то је једно фасцинантно искуство. Ја га молим да прими ову награду, Ванредно признање *Poeta primus* „Јухорско око“. Награда се састоји од поклона –

уметничке слике, осликане мараме на свили, из Фонда Злате Живадиновић, сликарке и романсијерке из Париза, пореклом из Бачине код Варварина а детињство је провела у Добричеву код Ћуприје. Одабрао сам слику која својим садржајем подсећа на моје фанзине, пошто сваки од њих садржи по пет деконструисаних сонета, као што је на слици пет пролећних грана. Уз слику иде и диплома као доказ о добијеном признању. Знам да је господин Милан од оних људи који за рад не очекују признања, да им је рад задовољство. Па ипак, знам и то да их је примио безброј, са далеко значајнијом тежином, моралном и материјалном вредношћу. Ми ово признање додељујемо од срца, захвални што има људи који позитивно гледају на оно што радимо, свако у својој средини.

Сада ћу да уручим, поклон - слику на свили „Пролеће“, рад Злате Живадиновић, господину Милану а њега молим да је прими

Молим господина Радована Илића, учитеља из Параћина, да господину Милану уручи ДИПЛОМУ као доказ о добијеном Ванредном признању Poeta primus „Јухорског ока“.

Честитам му на добијеном признању.

ON THE MONUMENT OF DESPOT STEFAN LAZAREVIĆ IN FRONT OF PEOPLE'S OBSERVATORY AND ON THE PRIZE OF „JUHOR'S EYE“

Data on the monument to Despot Stefan Lazarević, in front of People's Observatory, and its copy in Paraćin are given. The handling of award «Poeta Primus» to Milan S. Dimitrijević is presented as well.

Key words: History of Astronomy in Serbia, Monument to Despot Stefan Lazarević, Milan S. Dimitrijević